

RAPORT

InfoSenior

styczeń 2018 r.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

w kolejnej publikacji Związku Banków Polskich, którą oddajemy w Państwa ręce pochylamy się nad sytuacją społeczno-ekonomiczną osób starszych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że to właśnie seniorzy będą w najbliższych latach szczególnie ważną grupą wiekową – osób aktywnych i ambitnych, pobudzających elementy tzw. srebrnej gospodarki.

Czy statystycznemu polskiemu seniorowi lub seniorce bliżej stereotypowi emeryta, z trudem wiążącego koniec z końcem, czy raczej obrazu znanego z krajów Europy Zachodniej, osoby wciąż aktywnej i na tyle zamożnej by móc realizować w pełni swoje plany i marzenia? To jedno z pytań na jakie staramy się znaleźć odpowiedź w raporcie InfoSenior, w którym m.in. prezentujemy strukturę dochodów i wydatków mieszkających w Polsce osób po 60. roku życia, porównując ich sytuację do ich europejskich sąsiadów. Sprawdzamy również, jak seniorzy podchodzą do różnych produktów finansowych i publikujemy najistotniejsze dla nich rady dotyczące bezpiecznego poruszania się w świecie finansów.

Dane potwierdzają, że polscy seniorzy umiejętnie zarządzają swoim budżetem i coraz częściej otwierają się na nowości. Statystycznie, dysponują nadwyżką budżetową w wysokości 328 zł miesięcznie, i chociaż niechętnie korzystają z bankowości internetowej czy mobilnej, to w 70 procentach przypadków emeryturę otrzymują na konto bankowe. Obraz portfela polskich seniorów wygląda jeszcze lepiej, gdy sięgniemy do statystyk europejskich dotyczących zagrożenia ubóstwem. Wynika z nich, że w porównaniu do naszych zachodnich sąsiadów, bezpieczeństwo finansowe polskich seniorów jest stosunkowo wysokie - zagrożenie ubóstwem wśród emerytów jest w Niemczech aż o 5 punktów procentowych wyższe niż w Polsce. Należy jednak zwrócić uwagę także na subiektywne odczucia badanych – a według takiej miary polscy seniorzy są gorzej sytuowani niż Niemiec - trudności z „przeżyciem do pierwszego dnia kolejnego miesiąca” ma 14 proc. seniorów w Polsce i tylko 3 proc. w Niemczech.

Polscy seniorzy są bardziej zapobiegliwi, niż osoby młodsze – częściej korzystają z produktów oszczędnościowych; mają też średnio wyższą skłonność do oszczędzania niż osoby młodsze. To szczególnie, istotne w kontekście konsekwentnego podkreślania roli oszczędzania długoterminowego, które obok konieczności wydłużania się aktywności zawodowej, jest jedyną metodą na zapewnienie wyższych dochodów w starszym wieku.

Na koniec raportu publikujemy kilka najważniejszych, naszym zdaniem, porad dla seniorów w zakresie poruszania się w świecie finansowym, zwracając szczególną uwagę na wyspecjalizowane próby wyludzeń na które narażeni są seniorzy, przytaczając m.in. dane policyjne dot. rosnącej liczby przestępstw metodą „na wnuczka” i „na policjanta”.

Mamy nadzieję, że raport będzie dla Państwa inspirującą lekturą oraz ułatwi bezpieczne funkcjonowanie w świecie nowoczesnych finansów.

Związek Banków Polskich

Spis treści

Część I. Portfel seniora 5

Dochody i wydatki seniorów – podstawowe dane

Dochody i wydatki seniorów w Polsce,
na tle Unii Europejskiej

Część II. Senior w banku 14

Korzystanie z produktów bankowych

Korzystanie z produktów ubezpieczeniowych

Część III. Bezpieczne finanse seniora 18

Kradzież lub zgubienie dokumentów

Dostęp do kont „uśpionych”

Najczęściej stosowanie oszustwa
przy użyciu skradzionych dokumentów

Finanse polskich seniorów

Średnia kwota emerytury w listopadzie 2017

2 133 zł

Źródło: ZUS

Średnia miesięczna nadwyżka budżetowa seniorów

328 zł

Źródło: ZUS

Odsetek seniorów pobierających emeryturę na konto bankowe

69 proc.

Źródło: ZUS

Procentowy udział wydatków na mieszkanie w wydatkach seniorów ogółem

23 proc.

Źródło: GUS

Odsetek seniorów posiadających kartę debetową

52 proc.

Źródło: WIB/OPUTW

Odsetek pracujących wśród osób po 60 roku życia

12 proc.

Źródło: MIPiPS

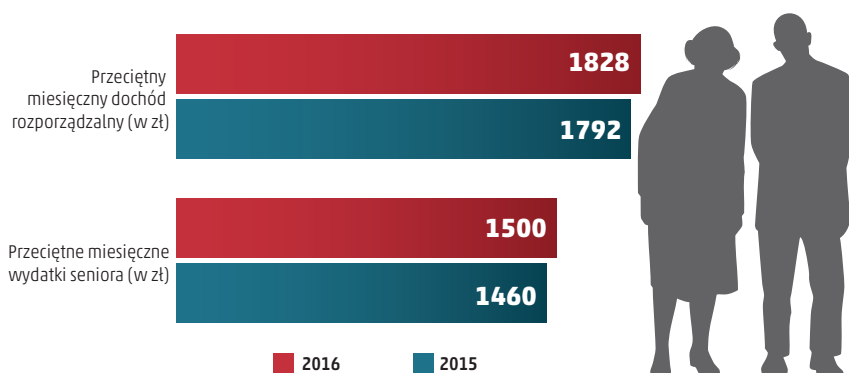
Część I. Portfel Seniora

Portfel seniora w Polsce

Średni poziom miesięcznych dochodów i wydatków

Przeciętna wysokość emerytury wypłacanej przez ZUS w marcu 2017 roku wyniosła 2 133 zł. Mężczyźni otrzymywali średnio 2 700 zł, kobiety ponad 1 000 zł mniej – 1 615 zł. W badaniach dotyczących kształtowania się dochodów i wydatków statystycy posługują się jednak inną miarą, jaką jest dochód rozporządzalny lub dochód do dyspozycji. Pokazuje ona sumę dochodów ze wszystkich źródeł gospodarstwa, pomniejszoną o zaliczki na podatki – np. podatek dochodowy i podatek od własności.

PORTFEL SENIORA

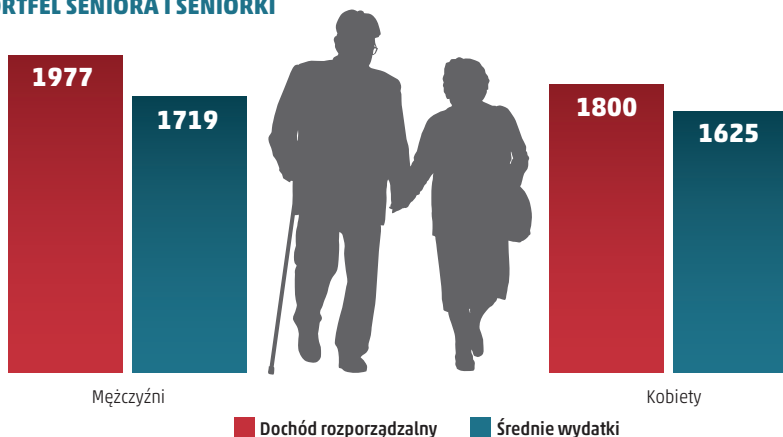
Rys. 1

Przedstawione na wykresie średnie miesięczne dochód rozporządzalny i wydatki seniora¹ w Polsce wskazują, że statystyczny polski senior dysponuje nadwyżką budżetową w wysokości 328 zł miesięcznie. W ciągu roku dochód rozporządzalny seniorów wzrósł średnio o 36 zł, a wydatki – o 40 zł.

Średnie miesięczne dochody i wydatki kobiet i mężczyzn, żyjących w pojedynkę wskazują, że choć i oni mają „nadwyżkę budżetową” to jest ona jednak niższa od średniej statystycznej. Przeciętnie seniorom co miesiąc zostaje w portfelu 258 zł, seniorkom – 175 zł. To jednak

1 Dochody i wydatki seniora to przeciętna kwota w złotych na jedną osobę, członka gospodarstwa domowego zamieszkiwanego wyłącznie przez osoby starsze w wieku 60 lat lub więcej (w tym gospodarstwa 1 i 2-osobowe).

PORTFEL SENIORA I SENIORKI

Rys. 2²

panie lepiej zarządzają swoim budżetem, co pokazuje wykres z podziałem wydatków według rodzajów produktów – zestaw podstawowych dóbr kupowanych przez seniorów jest taki sam. Średni dochód seniora jest jednak o 177 zł (czyli prawie o 10 proc.) większy od dochodu seniorki, jednakże seniorzy wydają miesięcznie przeciętnie 94 zł więcej niż seniorki.

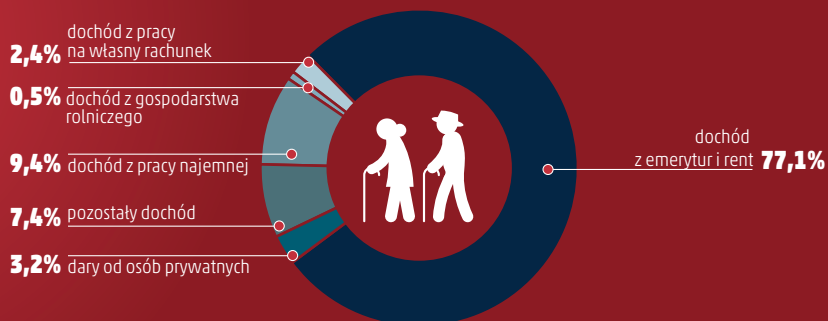
Dochody

Według danych Krajowego Instytutu Gospodarki Senioralnej w Polsce żyje ok 8,8 mln seniorów (osób, które ukończyły 60 lat). Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej szacuje, że zarobkowo pracuje ok. 12 procent Polaków, którzy ukończyli 60 lat, co odpowiada ok. 1 mln osób. 70 proc. świadczeniobiorców ZUS (czyli ponad 5 mln osób) pobiera emeryturę, a 30 proc. (ok. 2 mln osób) utrzymuje się z rent. Szczegółowy podział portfela seniorów i senierek według źródeł otrzymywanego dochodu prezentowany przez poniższy wykres pokazuje, że renta i emerytura zdecydowanie dominują wśród źródeł dochodu polskich seniorów – stanowią aż 77 proc. dochodów osób powyżej 60 roku życia.

2 Dochód i wydatki w złotych przypadające na członka 1-osobowego gospodarstwa domowego zamieszkiwanego przez osobę starszą w wieku 60 lat lub więcej.

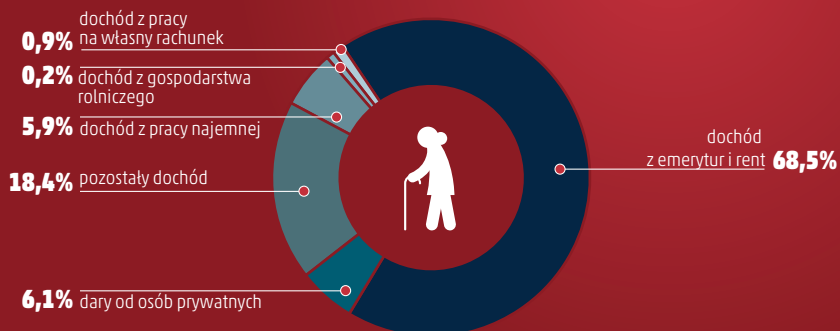
PROCENTOWY UDZIAŁ RÓŻNYCH FORM DOCHODU W CAŁKOWITYM MIESIĘCZNYM DOCHODZIE SENIORÓW

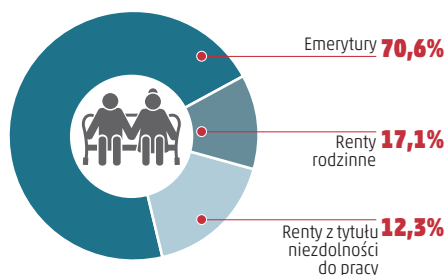
PROCENTOWY UDZIAŁ RÓŻNYCH FORM DOCHODU W CAŁKOWITYM MIESIĘCZNYM DOCHODZIE SENIORA

PROCENTOWY UDZIAŁ RÓŻNYCH FORM DOCHODU W CAŁKOWITYM MIESIĘCZNYM DOCHODZIE SENIORKI

STRUKTURA LICZBY ŚWIADCZENIOBIORCÓW W PODZIALE NA RODZAJE POBIERANYCH ŚWIADCZEŃ, MARZEC 2017 R.

Rys. 4

ODSETEK OSÓB PRACUJĄCYCH ZAROBKOWO POWYŻEJ 60 R. ŻYCIA.

Rys. 5

Drugą w kolejności grupą są dochody z pracy najemnej (9,4 proc.). Dochody z pracy na własny rachunek w formie prowadzenia indywidualnych gospodarstw rolnych i działalności pozarolniczej stanowiły w 2016r. odpowiednio 0,5 proc. i 2,4 proc. średnich dochodów seniorów.

W portfelu statystycznego seniora 76,6 proc. dochodu stanowi dochód z emerytur lub renty. W portfelu seniorki emerytura lub renta stanowi średnio 8 punktów procentowych mniejszy udział dochodu niż w portfelu seniora. Dużą różnicę w portfelu seniora i seniorki stanowi dochód z pracy najemnej (udział tego źródła dochodu stanowi w portfelu seniora i seniorki odpowiednio 11,8 i 5,9 proc.). Różnica ta wynika przede wszystkim z dwóch powodów – większych przeciętnych dochodów mężczyzn oraz niższego wieku emerytalnego dla kobiet, który przekłada się na krótszy staż pracy. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z ponad 7-milionowej grupy świadczeniobiorców 70 proc. osób pobiera świadczenia emerytalne, 17 proc. stanowią osoby pobierające rentę rodzinną, a 12 procent – renty z tytułu niezdolności do pracy. Renty rodzinne pobierane są w większości przez kobiety (91,2 proc. ogółu pobierających), natomiast renty z tytułu niezdolności do pracy – przez mężczyzn, którzy stanowią 66,4 proc. populacji rencistów. Analitycy ZUS wskazują, że na ogół wyższe przeciętne wynagrodzenia osiągnięte w przeszłości przez mężczyzn sprawiają, że dla wielu kobiet renta rodzinna po zmarłym małżonku jest wyższa niż ich własna emerytura lub renta z tytułu niezdolności do pracy.

Przeciętna wysokość emerytury
w listopadzie 2017 r. wyniosła

2134 zł

Źródło: ZUS, listopad 2017 r.

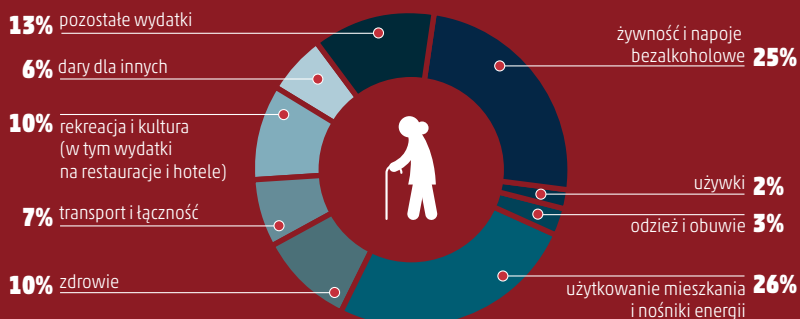
UDZIAŁ WYDATKÓW SENIORÓW WEDŁUG GRUP PRODUKTÓW W WYDATKACH OGÓŁEM

UDZIAŁ WYDATKÓW SENIORA WEDŁUG GRUP PRODUKTÓW W WYDATKACH OGÓŁEM

UDZIAŁ WYDATKÓW SENIORKI WEDŁUG GRUP PRODUKTÓW W WYDATKACH OGÓŁEM

*Dane za 2016 r. Rys. 6³

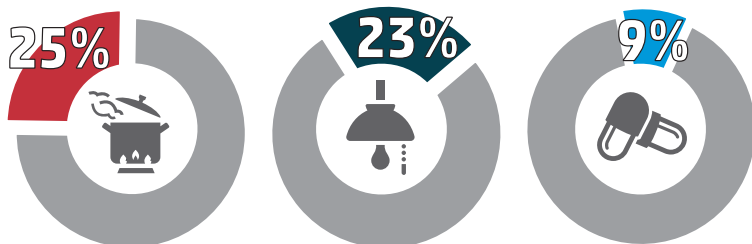
3 Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”. Na potrzeby tego raportu połączone zostały kategorie wydatków: wyposażenie i użytkowanie mieszkania, nośniki energii, transport i łączność

Dominantą emerytur, czyli kwotą pobieraną przez największą liczbę świadczeniobiorców (301,2 tys. osób) jest emerytura w wysokości 1 586 zł. Dominantą w populacji mężczyzn było 2 070 zł pobierane przez 105,5 tys. seniorów. Z kolei najczęściej pobieraną emeryturą przez seniorki jest 1488 zł, otrzymywane przez 233 tys. z nich. Duże różnice w świadczeniach emerytalnych kobiet i mężczyzn oddaje również mediana emerytur – połowa seniorów (kobiet i mężczyzn) otrzymuje emeryturę w wysokości do 1861 zł. Wśród seniorów kwota ta wynosi 2349 zł, a seniorki – 1611 zł. Z kolei dominującą kwotą emerytury wśród senierek jest 1488 zł pobierane przez 233 tys. senierek.

Interesujące jest zróżnicowanie liczby osób pobierających wysokie świadczenia emerytalne – 3,6 proc. emerytów pobiera emerytury w wysokości powyżej 5000 zł, wśród emerytek natomiast odsetek ten wynosi tylko 0,4 proc.

Wydatki

Jedną czwartą całkowitych miesięcznych wydatków w budżecie seniorów stanowią wydatki na żywność. Drugą największą pozycją stanowią wydatki na wyposażenie i utrzymanie mieszkania i opłacenie energii. Kolejnymi istotnymi wydatkami seniorów są wydatki na komunikację – transport i łączność stanowią 10 proc. miesięcznych wydatków. Dopiero w dalszej kolejności są wydatki na zdrowie, w tym leki i inne wyroby farmaceutyczne oraz wizyty u lekarzy, które łącznie stanowią 9 proc. miesięcznych wydatków seniorów.

25% wydatków seniorów stanowią **wydatki na żywność**,
23% - na **mieszkanie i energię**, a **9%** - na **leki**.

Seniorzy więcej wydają na używki (napoje alkoholowe, tytoń) – wydatki na ten rodzaj produktów stanowią 4 proc. ich miesięcznych wydatków, podczas gdy w budżecie senierek stanowią tylko 2 proc. Podobną pozycję w miesięcznych wydatkach seniorów i senierek stanowią wydatki stale - na energię, wyposażenie mieszkania, czy żywność. Dane GUS wskazują, że seniorki bardziej dbają o swoje zdrowie (a przynajmniej więcej wydają na ten cel). Statystycznie, panie wydają na zdrowie 10 proc. miesięcznych wydatków, podczas gdy panowie tylko 7 proc.. Zdecydowaną różnicę w miesięcznych wydatkach seniorów i senierek stanowią wydatki na transport i łączność – przeciętnie seniorzy poświęcają na ten cel 13 proc. swojego miesięcznego dochodu, a seniorki 7. Za tak dużą różnicę w wydatkach na ten cel odpowiadają wydatki na transport - seniorzy wydają na niego prawie 9 proc. swojego dochodu, a seniorki tylko 3 proc.. Większy udział wydatków na transport w budżetach seniorów, niż senierek, może wynikać między innymi z częstszego poruszania się samochodem przez starszych mężczyzn, niż przez kobiety.

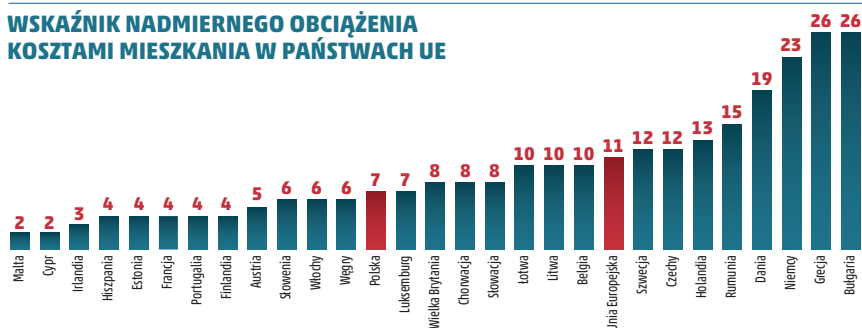
Portfel seniora w Polsce na tle Unii Europejskiej

Czy mit bogatego „niemieckiego emeryta” znajduje potwierdzenie w liczbach? Czy Polских seniorów też stać na podróż? Dane statystyczne Eurostatu pozwalają porównać poziom życia mieszkańców UE po 65-tym roku życia.

Wydatki na mieszkanie w Polsce i za granicą

Jak pokazano wcześniej znaczącą pozycję w wydatkach seniorów stanowią wydatki na mieszkanie. Jednakże, jak pokazują dane Eurostatu, polscy seniorzy, w porównaniu do seniorów z innych państw Unii Europejskiej, wydają na utrzymanie mieszkania relatywnie mniej.

WSKAŹNIK NADMIERNEGO OBCIĄŻENIA KOSZTAMI MIESZKANIA W PAŃSTWACH UE

Dane za 2016 r. Rys. 7

Wykres przedstawiający średni odsetek osób powyżej 65 roku życia, które na całkowite wydatki związane z mieszkaniem przeznaczają więcej niż 40 proc. dochodu do dyspozycji, pokazuje, że wydatki na mieszkanie są znaczącym obciążeniem dla 11. proc. seniorów w Europie i dla 7 proc. seniorów w Polsce. Wydatki związane z mieszkaniem są znaczącym wydatkiem dla licznej grupy Bułgarów i Greków (po 26 proc.) i stosunkowo niewielkiej grupy mieszkańców Malty i Cypru (odpowiednio 1,6 i 1,9 proc.)

Analiza różnych wskaźników majątności seniorów w Europie wskazuje na to, że polscy seniorzy znajdują się

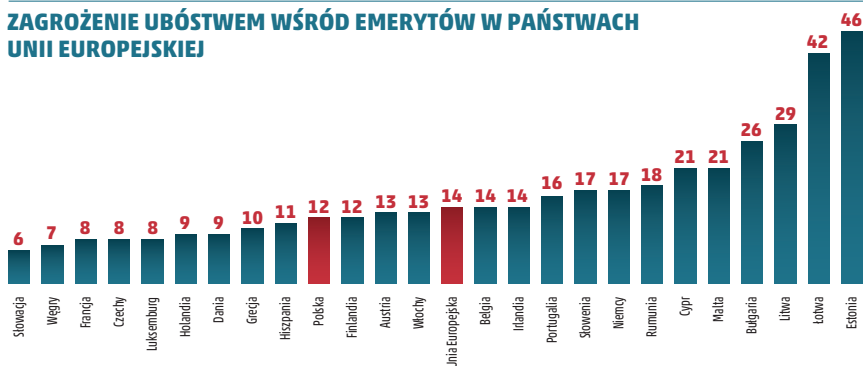
Bolesław Meluch, Związek Banków Polskich:

Portfel seniorów to także aktywa stałe, czyli prawo do własności nieruchomości. Prawo własności do nieruchomości, a co za tym idzie – dysponowanie tym prawem daje możliwość poprawy budżetu seniorów i buduje większą stabilizację rodziny w ramach dziedziczenia tytułu własności do mieszkania. Jak pokazują dane GUS, seniorzy zamieszkujący gospodarstwa domowe emerytów i rencistów na wsi zdecydowanie częściej mieszkają w budynkach stanowiących ich własność lub też własność ich krewnych. Z kolei starsi mieszkańcy miast zdecydowanie częściej zamieszkują lokale dzięki własności mieszkania, spółdzielczemu prawu do lokalu oraz najmu.

W polskich realiach dominuje w przypadku starszych osób zamieszkiwanie w lokalu stanowiącym ich własność. 3/4 gospodarstw emeryckich i 2/3 gospodarstw rencistów mieszka w takich lokalach.

4 Dane Eurostat odnoszą się do emerytów, którzy ukończyli 65 rok życia, dotyczą 2016 r.

ZAGROŻENIE UBÓSTWEM WŚRÓD EMERYTÓW W PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ

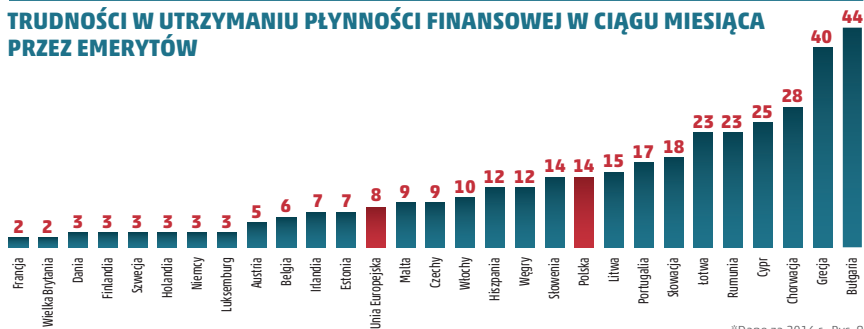
*Dane za 2016 r. Rys. 8

w stosunkowo dobrej sytuacji finansowej. Niestety, niski jest średni okres pracy Polaków, co niepokoi w kontekście długoterminowego oszczędzania – regularnie rośnie bowiem liczba osób starszych, wydłuża się także oczekiwana długość życia, co przy obecnym modelu systemu emerytalnego pozwala sądzić, że sytuacja finansowa seniorów w Polsce będzie się pogarszać.

Zagrożeni ubóstwem emeryci, tj. osoby powyżej 65 roku, których miesięczny dochód nie przekracza 60 proc. mediany dochodu emerytów powyżej 65 roku życia w danym kraju, stanowią w Polsce ok. 12 proc. grupy emerytów. Najgorzej sytuowani według tej miary są seniorzy w państwach bałtyckich (Estonia – 45,5 proc., Łotwa – 41,6 proc., Litwa – 29,3 proc.).

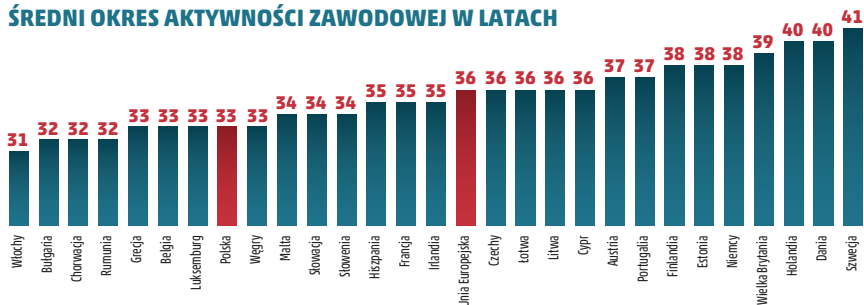
Dane dotyczące utrzymania płynności finansowej w ciągu miesiąca bazują na subiektywnym odczuciu seniorów. Subiektywne odczucie trudności z utrzymaniem płynności finansowej deklarowało w 2016 r. 14 proc. seniorów w Polsce, o 6 punktów procentowych więcej niż średnia dla Unii Europejskiej. Trudności z „przeżyciem do pierwszego” ma 44 proc. seniorów w Bulgarii i Grecji. Najlepiej zbilansowane dochody i wydatki mają Francuzi i Brytyjczycy (we Francji i Wielkiej Brytanii jedynie 2 procent seniorów stwierdziło, że odczuwa problem z utrzymaniem płynności finansowej).

TRUDNOŚCI W UTRZYMANIU PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ W CIĄGU MIESIĄCA PRZEZ EMERYTÓW

*Dane za 2016 r. Rys. 9

ŚREDNI OKRES AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W LATACH

Rys. 10

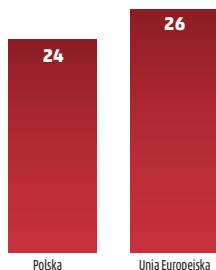
W Polsce, w porównaniu do średniej dla państw Unii Europejskiej, znacznie więcej jest seniorów, którzy odczuwają problem z utrzymaniem płynności finansowej. Faktyczne zagrożenie ubóstwem jest mniejsze, niż wskazywałyby na to opinie seniorów. Czy wpływ na to ma stereotypowa polska skłonność do narzekania? Może ona być jednym z powodów, jednak należy zwrócić uwagę na zbilansowanie dochodów i wydatków – np. w Europie Zachodniej seniorzy mniejszą część miesięcznych wydatków przeznaczają na takie dobra jak żywność, czy odzież, które dla seniorów tam mieszkających są tańsze, niż te same dobra w Polsce, dla tutejszych seniorów.

Według danych Eurostatu w Polsce okres aktywności zawodowej wynosił w 2016 r. średnio 33 lata, co jest jednym z niższych wyników w całej Unii Europejskiej (o 3 lata niższych niż średnia państw UE). Najdłużej w Unii Europejskiej pracują Szwedzi (średnio 41 lat), Duńczycy (40 lat) i Holendrzy (40 lat), a najkrócej Włosi i Bułgarzy (odpowiednio 31 i 32 lata).

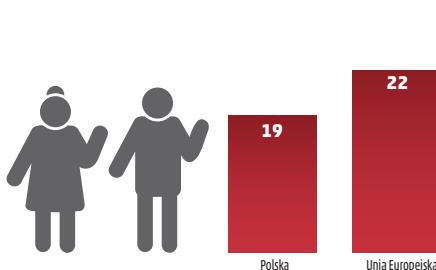
Średni okres aktywności zawodowej w przyszłości musi podążać za wydłużaniem się średniej życia, by nie obniżały się dochody emerytalne. Średnia dalsza oczekiwana długość życia Polki w wieku 60 lat wynosiła w 2015 r. przeciętnie 24 lata (dla mężczyzn wyniosła ona 19 lat).

DALSZA OCZEKIWANA DŁUGOŚĆ ŻYCIA

KOBIET W WIEKU 60 LAT

MĘŻCZYŹN W WIEKU 60 LAT

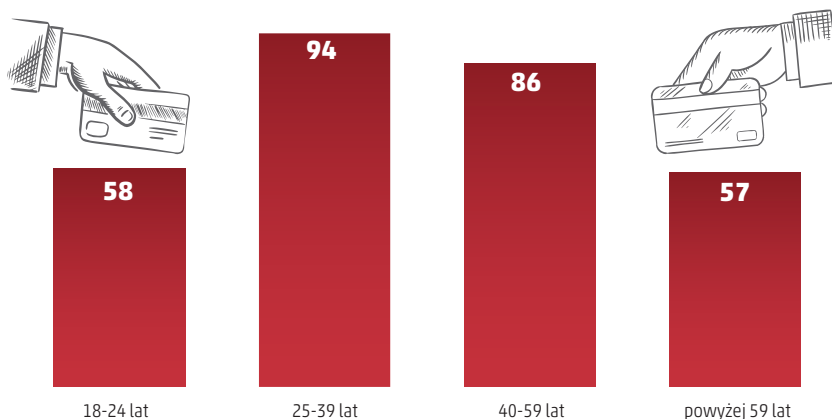

*Dane za 2016 r. Rys. 11

Część II. Senior w banku

Jak podaje Narodowy Bank Polski, 57 proc. Polaków po 59 roku życia posiada rachunek w banku. Nie jest to dużo, biorąc pod uwagę fakt, że np. w grupie osób w wieku 25-39 lat, rachunek osobisty posiada 94 proc. osób. Podobny odsetek notowany jest jednak również w najmłodszej grupie korzystających z bankowości (18-24 lata), co w dużej mierze skłania banki do opracowywania produktów dedykowanych szczególnie tym dwóm grupom wiekowym.

POSIADANIE KONTA OSOBISTEGO WEDŁUG GRUP WIEKOWYCH, W PROCENTACH

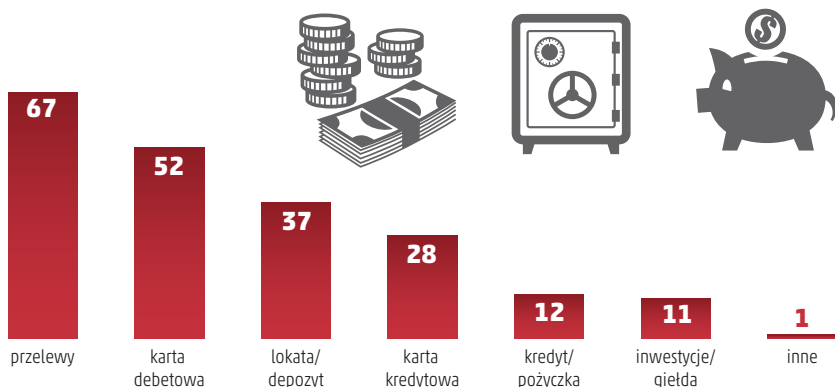
*Dane za 2016 r. Rys. 12

Z konta bankowego seniorzy korzystają głównie ze względu na to, że pracodawca przelewa tam wynagrodzenie lub księgowane są wpływy z emerytur. 67 procent seniorów deklaruje, że aktywnie korzysta z bankowości, w celu dokonywania przelewów. Zgodnie z przypuszczeniami, seniorzy chętniej korzystają z mniej ryzykownych produktów finansowych (jak karta debetowa, której używa 52 proc. seniorów korzystających z bankowości i lokata, której wykorzystanie deklaruje 37 proc. z nich). Ponadto, wbrew powszechnemu przekonaniu o dużym zadłużeniu osób starszych, tylko 12 proc. seniorów posiada kredyt lub pożyczkę, a z kart kredytowych korzysta 28 proc. badanych.

Tylko 11 proc. seniorów inwestuje zaoszczędzone pieniądze w inny sposób niż na lokacie bankowej, a 1 proc. korzysta z innych, mniej popularnych, produktów finansowych.

ODSETEK SENIORÓW KORZYSTAJĄCYCH Z RÓŻNYCH PRODUKTÓW BANKOWYCH

Rys. 13

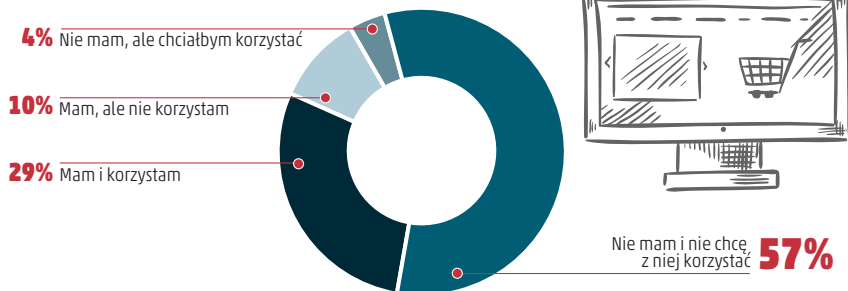
Według badania przeprowadzonego przez NBP, 73 proc. Polaków w 2016 r. korzystało z bankowości internetowej. Wśród osób po 59 roku życia odsetek ten wyniósł 29 proc. – dla porównania, ok. 90 proc. osób poniżej 39 roku życia deklaruje korzystanie z bankowości internetowej. Podobny trend występuje w korzystaniu z bankowości mobilnej, z której korzysta 54 proc. Polaków ogółem i tylko 3 proc. seniorów. Badania wskazują jednak, że to raczej nie technologia jest problemem, ale samo podejście seniorów do nowoczesnej bankowości – tylko 3 procent z nich nie korzysta z bankowości, ale chciałoby z niej korzystać⁵, a aż 57 proc. nie chce z niej korzystać. W przypadku bankowości mobilnej stosunek ten wynosi 2 do 93 proc.

Bankowość internetowa i mobilna nadal jest przede wszystkim domeną **osób młodych**

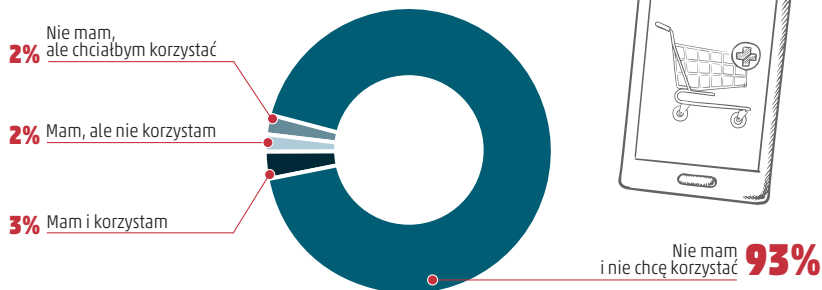
5 Głównym deklarowanym przez ankietowanych w badaniu o produktach finansowych powodem niekorzystania z nich była bariera technologiczna

KORZYSTANIE Z BANKOWOŚCI INTERNETOWEJ PRZEZ OSOBY POWYŻEJ 59 ROKU ŻYCIA

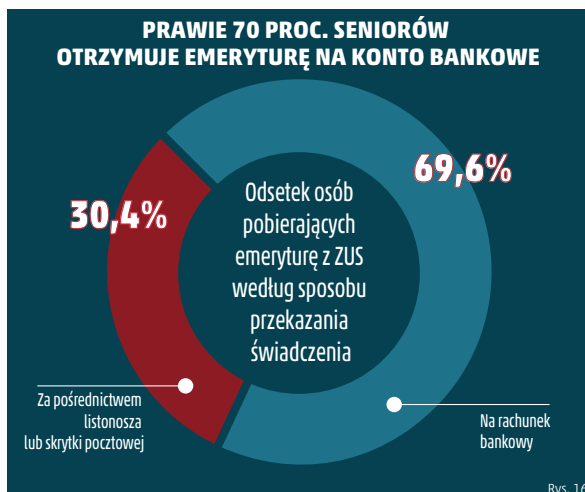
©Dane za 2016 r. Rys. 14

KORZYSTANIE Z BANKOWOŚCI MOBILNEJ PRZEZ OSOBY POWYŻEJ 59 ROKU ŻYCIA

Rys. 15

Ciekawe dane prezentuje ZUS w zestawieniu sposobu przekazania świadczenia emerytalnego. Prawie 70 procent osób po 60. roku życia otrzymuje emeryturę na rachunek bankowy, a jedynie 30 proc. poprzez osobiste doręczenie przez listonosza lub do skrytki pocztowej. Wśród 60-latków odsetek osób pobierających emeryturę na konto bankowe wzrasta aż do 90 procent.

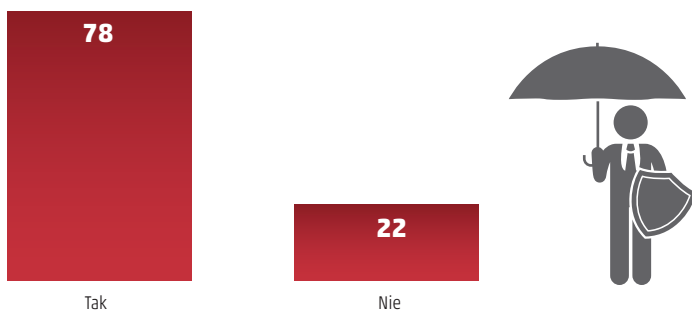

Rys. 16

78 proc. seniorów deklaruje korzystanie z produktów ubezpieczeniowych. Najpopularniejszą formą ubezpieczenia jest ubezpieczenie na życie, które wybiera 69 proc. ubezpieczonych seniorów. Najmniej popularnym produktem jest tzw. ubezpieczenie na „dożycie”, które polega na zawarciu długoterminowej umowy z ubezpieczycielem (np. 10 lub 20 lat), w trakcie których ubezpieczony wpłaca składki. W określonym z ubezpieczycielem momencie (najczęściej jest to moment osiągnięcia wieku emerytalnego), ubezpieczony otrzymuje całkowitą kwotę ubezpieczenia. Jeśli ubezpieczony umrze w trakcie trwania okresu ubezpieczenia, wszystkie wpłacone składki przechodzą na własność zakładu ubezpieczeń, w przeciwieństwie do ubezpieczenia na życie, gdzie część kwoty ubezpieczenia przekazywana jest np. rodzinie. Drugą najczęściej używaną formą ubezpieczenia jest samochodowe – samochody ubezpiecza 10 pp. seniorów więcej niż mienia, co wynika z obowiązku ubezpieczania samochodu oraz niższych stawek ubezpieczenia dla bardziej doświadczonych kierowców.

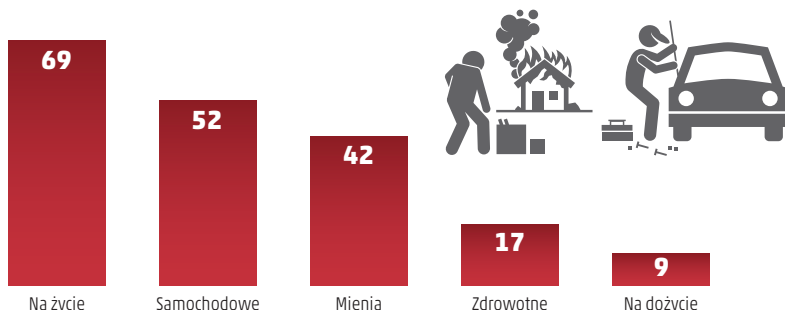

ODSETEK SENIORÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH

Rys. 17

ODSETEK SENIORÓW KORZYSTAJĄCYCH Z RÓŻNYCH RODZAJÓW PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH

Rys. 18

Część III. Jak bezpiecznie korzystać z produktów finansowych

Co zrobić po zagubieniu lub kradzieży dokumentów?

– najważniejsze porady

Utracone dokumenty należy najpierw zastrzec w banku

Można to zrobić w jednej z kilkunastu tysięcy placówek w całym kraju. Co ważne, zastrzec dokumenty można w dowolnej placówce, nie trzeba w tym celu zgłaszać się do swojego banku. W wielu bankach można zastrzec dokumenty nawet bez posiadania konta bankowego.

Jak znaleźć bank w którym można zastrzec dokumenty?

Na stronie www.DokumentyZastrzezone.pl znajduje się lista banków, w których można zastrzec dokumenty. System DOKUMENTY ZASTRZEŻONE Związku Banków Polskich jest ogólnopolską bazą milionów skradzionych i zagubionych dokumentów. Informacja o zastrzeżeniu dokumentów zapisana w Systemie zostaje natychmiast wysłana do wszystkich placówek bankowych i innych podmiotów uczestniczących w Systemie, co zapobiega wyłudzeniom.

Powiadomienie Policji

W przypadku, jeżeli dokumenty utracono w wyniku kradzieży, należy ten fakt niezwłocznie zgłosić na policji. Doniesienie może przyjąć każda jednostka policji, niezależnie od tego, gdzie mogło dojść do kradzieży.

Zgłoszenie w urzędzie, który wydał dokument

By wyrobić nowe dokumenty, należy o takim zamiarze powiadomić najbliższy organ gminy lub placówki konsularnej. Informacje dotyczące konieczności zawiadomienia organu gminy o utracie dokumentu znajdują się na stronie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Jak uzyskać dostęp do „uśpionego”

lub „zapomnianego” konta?

Dzięki prowadzonej przez Krajową Izbę Rozliczeniową Centralnej Informacji o Rachunkach, osoby które chcą otrzymać dostęp do konta bankowego zmarłej bliskiej osoby lub do własnego, od dawna nieużywanego, konta, mogą to zrobić w szybki i łatwy sposób. Wystarczy złożyć jeden wniosek w dowolnym banku lub SKOKu działającym w Polsce, by w ciągu 3 dni otrzymać informację zwrotną ze wszystkich banków i SKOKów.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie www.centralnainformacja.pl

Oszustwa związane z kradzieżą dokumentów

Metoda „na wnuczka”

To jedno z najbardziej popularnych oszustw wobec osób starszych. Metoda „na wnuczka” charakteryzuje się tym, że przestępca dzwoniąc do seniora, podaje się za jego krewnego. Dzwoni do ofiary mówiąc, że jest np. jej wnukiem lub synem i tak prowadzi rozmowę, by przekonać, że faktycznie jest tą osobą, za którą się podaje.

Pamiętaj!

- ▶ Bądź ostrożny w kontakcie z nieznanymi
- ▶ Nigdy nie przekazuj pieniędzy osobom, których nie znasz. Nie ufaj osobom, które telefonicznie podają się za krewnych lub ich przyjaciół.
- ▶ Zawsze potwierdzaj „prośbę o pomoc”, kontaktując się osobiście: wykonaj telefon lub skontaktuj się bezpośrednio z osobą, za którą podaje się rozmówca.
- ▶ Wszelkie telefoniczne prośby o pomoc, w tym z zagranicy, grożą utratą pieniędzy.
- ▶ Gdy otrzymasz telefon z prośbą o przekazanie pieniędzy i masz podejrzenie, że to może być oszustwo – koniecznie powiadom Policję (nr tel. 112)!

Metoda „na policjanta”

Metoda „na policjanta” jest modyfikacją znanej i często stosowanej metody „na wnuczka”. Do starszej osoby dzwoni oszust podający się za członka rodziny. Informuje, iż spowodował śmiertelny wypadek i aby wyszedł z aresztu trzeba wpłacić kaucję. Innymi powodami mogą być szybka pożyczka w związku z wyjątkową okazją do zarobienia dużych pieniędzy, choroba bliskiej osoby i bardzo drogie leczenie albo konieczność natychmiastowej spłaty długu. Oszust prosi starszą osobę o przekazanie wskazanej kwoty pieniędzy osobie, która się do niej zgłosi, bądź pozostawienie gotówki w umówionym miejscu. Po przekazaniu pieniędzy kontakt się urywa.

Pamiętaj!

- ▶ Policja nigdy nie prosi obywateli o przekazywanie pieniędzy ani kosztowności nieznanym osobom.
- ▶ Policja nigdy nie prosi telefonicznie o udział w działaniach operacyjnych.
- ▶ Jeśli ktoś telefonicznie prosi Cię o pieniądze lub udział w akcji policyjnej, bądź masz jakiegokolwiek wątpliwości kto jest Twoim rozmówcą, skontaktuj się z najbliższymi. Jeżeli podejrzewasz, że ktoś próbuje Cię oszukać, natychmiast skontaktuj się z Policją dzwoniąc na 997 lub 112 – najlepiej z telefonu komórkowego, ewentualnie stacjonarnego – po uprzednim upewnieniu się, że ostatnia rozmowa została rozłączona.

Komenda Stołeczna Policji ostrzega o rosnącej liczbie przestępstw, w których poszkodowanymi są seniorzy:

2016 r., Warszawa

- ▶ liczba przestępstw – **449**
- ▶ wysokość strat – **14 mln PLN**
- ▶ liczba usiłowań popełnienia przestępstwa – **148**

2017 r., Warszawa

- ▶ liczba przestępstw – **453**
- ▶ wysokość strat – **18,8 mln PLN**
- ▶ liczba usiłowań popełnienia przestępstwa – **162**

Marzena Rudnicka, Prezes Krajowego Instytutu Gospodarki Senioralnej:

Nie tylko banki stoją przed wyzwaniem reorientacji usług na potrzeby osób starszych. Demografia, podobnie jak matematyka, pokazuje nam dane, z którymi nie można dyskutować.

Technologie rozwijają się szybciej niż się starzejemy. Wykluczenie cyfrowe, w tym bankowe, są tego doskonałym przykładem. Łatwo domyślić się, że nie tylko chęć spotykania co miesiąc listonosza jest powodem, iż niewiele ponad połowa seniorów posiada konto w banku, a tylko jedna trzecia z nich korzysta z bankowości elektronicznej. Płacenie w okienku na poczcie lub banku ma swoje plusy, ale czy na pewno tego oczekują seniorzy?

Osoby starsze niechętnie sięgają po rozwiązania, których nie rozumieją i których w konsekwencji się boją. Obecne pokolenie baby boomers'ów startujących właśnie do życia na emeryturze oczekuje nowych rozwiązań. W myśl powiedzenia „wczorajszymi narzędziami nie rozwiążemy jutrzejszych problemów”, należy przygotować nowe produkty i rozwiązania, które odpowiedzą na potrzeby tych osób, ale i starszych członków społeczeństwa.

Banki mają doskonałą okazję do wyjścia naprzeciw temu wyzwaniu i we współpracy ze środowiskami seniorów mogą wprowadzić takie rozwiązania, które ułatwią osobom starszym codzienne funkcjonowanie, podniosą bezpieczeństwo finansowe i ułatwią zarządzanie domowym budżetem.

Młodsze pokolenia również coraz częściej potrzebują pomysłów, które pomogą im budować zaplecze materialne na przyszłą emeryturę. Gospodarka senioralna to nie tylko sektor usług dla osób starszych, ale to także system przygotowania młodszych pokoleń do dobrego starzenia się.

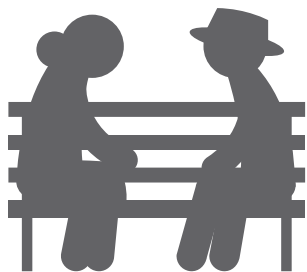
Myśląc Senior, widzimy Rodzinę. Oferując nowe rozwiązania bankowe warto pamiętać o narzędziach, które pozwolą wybranym członkom rodziny wspomaganie seniora w zarządzaniu przez niego budżetem domowym i radzenia sobie w świecie codziennych płatności.

Każda złotówka warta jest uwagi i poszanowania, zwłaszcza w rękach, które pracowały na nią całe życie.

Potencjał osób starszych i jego zagospodarowanie to jedno z głównych wyzwań wielu europejskich społeczeństw. Jednym z przejawów włączenia seniorów do aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie jest realizacja potrzeby tworzenia warunków do systematycznego rozwoju wolontariatu osób starszych w Polsce, w tym budowania społecznego zaufania do starszych wolontariuszy i promowania zalet współpracy międzypokoleniowej. Konceptje te w Polsce

wspiera m.in. sektor finansowy, który, realizując za pośrednictwem Fundacji Warszawskiego Instytutu Bankowości, projekt sektorowy „Bankowcy dla Edukacji”, uruchomił proces budowy zasobów wolontariatu senioralnego. Przeszkolone osoby będą mogły, korzystając z udostępnionych im materiałów i pomocy naukowych, przekazywać podstawy wiedzy w zakresie edukacji ekonomicznej i bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni wśród np. słuchaczy wykładów Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Źródła danych:

- ▶ Badanie potrzeb seniorów w zakresie edukacji nt. usług bankowych i ubezpieczeniowych, Warszawski Instytut Bankowy i Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Grudzień 2017 (w tym rys. 13, rys. 17, rys. 18)
- ▶ Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej
- ▶ Sytuacja materialna i dochodowa gospodarstw domowych emerytów i rencistów oraz gospodarstw domowych mających w swoim składzie osoby starsze w wieku 60 lat lub więcej w 2016 r., Główny Urząd Statystyczny, Październik 2017 (w tym rys. 1, rys. 2, rys. 3, rys. 6)
- ▶ Struktura wysokości emerytur i rent wypłacanych przez ZUS po waloryzacji i podwyższeniu świadczeń najniższych w marcu 2017 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, 2017 r. (w tym rys. 4, rys. 16)
- ▶ Baza danych Eurostat (w tym rys. 7, rys. 8, rys. 9, rys. 10, rys. 11)
- ▶ Wybrane wyniki badania Polaków nt. korzystania z usług bankowych i płatności 2016, Narodowy Bank Polski, Styczeń 2017 r. (w tym rys. 12, rys. 14, rys. 15)
- ▶ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl) (rys. 5)

**W Polsce jest ponad
37 mln kart bankowych.
Gdzie zadzwonisz, gdy
stracisz swoją?**

(+48)

828 828 828

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

WIĘCEJ INFORMACJI:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Przemysław Barbrich

przemyslaw.barbrich@zbp.pl

Michał Polak

michal.polak@zbp.pl

Paweł Minkina

pawel.minkina@zbp.pl

Bolesław Meluch

boleslaw.meluch@zbp.pl